

Met hun versie van „Dokter Bernhardt” gooien de Roovers zich op een theatertekst van Arthur Schnitzler. Het is genadeloze afrekening met de Weense burgermoraal van de late negentiende eeuw. Het stuk gaat vanavond in première in de Monty in Antwerpen. || door elke van campenhout

DE ROOVERS SPELEN 'DOKTER BERNHARDI' VAN ARTHUR SCHNITZLER

DE MAATSCHAPPIJ OP DE SOFA

EEN joodse arts weigert een priester de toegang tot een doodzieke patiënte. Zijn menslievende redenen worden de aanleiding voor een verstrekend schandaal, waar hij gehavend en vernederd uit te voorschijn komt. Deze anekdote is voor Arthur Schnitzler het uitgangspunt voor een nauwgezette analyse van de duistere onderbuik van een ogenschijnlijk welvarende samenleving.

Voor hun versie van *Dokter Bernhardt* hebben de Roovers de ruim twintig rollen tot acht acteurs gereduceerd: de vier Roovers (Robby Cleiren, Sara De Bossere, Sofie Sente en Luc Nuyens) en vier gastacteurs, zoals Carly Wijs. Er is heel wat gediscussieerd over de specifieke Duits nationalistische context waarin het stuk is ontstaan, over het antisemitisme, en over de machtsstructuren die worden blootgelegd.

In het interview komen al die discussies in al hun hevigheid weer naar boven. *Dokter Bernhardt* roept ook vandaag nog hevige reacties op.

Carly Wijs: In se gaat het stuk om een heel simpele tegenstelling. Een arts weigert de priester toegang tot een doodzieke patiënt, en dat zet een hele machinerie in werking. De arts gelooft in het leven hier op aarde, de priester in een leven na de dood.

Toen Schnitzler dit stuk schreef, ging het eigenlijk om de tegenstelling tussen het humanisme en de Kerk. Maar die ethische kwestie speelt vandaag nog steeds.

Robby Cleiren: In de eigen overtuiging zit altijd de uitsluiting van de overtuiging van iemand anders. In de kwestie van het Midden-Oosten ligt dat heel extreem, maar je hoeft niet zo ver te kijken om te zien dat we hier ook maar moeilijk tot elkaar kunnen komen.

Bij Schnitzler gaat het om een joodse arts. En je zou het hele stuk dus kunnen toespitsen op het antisemitisme. Maar dat is niet onze interpretatie. We zien *Dokter Bernhardt* niet enkel als jood, maar vooral als diegene die wordt afgerekend omdat hij tot een minderheid behoort. Dan liggen er heel wat meer interpretaties open.

In andere stukken van Schnitzler, zoals *Reigen*, kreeg zijn kritiek op de burgerlijke moraal een sterk dramatische inslag mee. Bij *Dokter Bernhardt* ontbreekt elke vorm van actie. Het hoofdpersonage wil eigenlijk helemaal geen heid zijn. En de intriges worden afgewerkt in een opeenvolging van scherpzinnige discussies.

Luc Nuyens: *Dokter Bernhardt* is een ontstellend helder stuk in zijn redeneringen. Daarom noemen we het ook een anatomie van intriges. De mechanismen waarop de machtsretoriek drijft, hoe het persoonlijke altijd verweven zit in de algemene belangen, hoe psychologie en strategie elkaar kruisen... dat staat ongehoofdelijk scherp beschreven.

Zo neemt de onderdirecteur van het ziekenhuis de functie van *Dokter Bernhardt* over. Uit eer en ambitie, maar ook omdat hij een Duitse nationalist is die eigenlijk vindt dat elk ambt in een christelijke staat een afspiegeling moet zijn van de maatschappij. En daar hoort eigenlijk geen joodse dokter in thuis.

Waar het om gaat is dat mensen elkaar een identiteit opdringen. *Bernhardt* vraagt zich af wat zijn jood-zijn te maken heeft met de hele hetze. Hij is eigenlijk veel meer een humanist dan iets anders. Maar van buitenaf wordt zijn handelen verklaard door de identiteit die hij krijgt toebedeeld, en waarin hij gevangen zit.

In de productie wordt dan ook meer gezocht naar wat zich achter het handelen afspeelt, dan in de actie zelf. Het enige wat van de personages getoond wordt, is de manier waarop ze door de anderen worden afgeschilderd. Wat we te zien krijgen is niet meer dan een topje van de ijsberg.

Sara De Bosschere: In de vorm van de productie vertaalt dat zich doordat we alleen de voor-kant tonen, maar we geven wel het gevoel dat er zich achter het decor nog veel meer afspeelt. Je ziet eigenlijk alleen maar fracties van gesprekken en van mensen. Maar achter die kleine stukjes spelen heel andere agenda's en gekonkel-foes.

Onder wat je te zien krijgt schuilt een heel andere wereld, waar niemand ooit over spreekt. Eigenlijk legt dit stuk de maatschappij op de sofa. Wat naar boven komt zijn de onbewuste drijfveren waar die samenleving op drijft.

Luc Nuyens: Het is ook niet toevallig dat Freud over Schnitzler zei dat die op een dramatische manier weergeeft wat hij op een wetenschappelijke manier probeert te verklaren.

„Dokter Bernhardt”, de Roovers. Van woensdag 15 tot zaterdag 18 september, Monty Antwerpen. 03-238.91.91, www.monty.be; 29 en 30 september, Vooruit Gent. 09-267.28.28, www.vooruit.be; 5 oktober, Stadschouwburg Sint-Niklaas, 03-786.39.39.

Op tournee tot 11 november: www.deroovers.be

De Roovers: Sara De Bosschere, Sofie Sente, Robby Cleiren en Luc Nuyens. © Stef Stessels

EEN KLEURIG SPROOKJE

DE Roovers zijn deze dagen ook op het witte doek te zien: *I'm happy men* is de debuut(kort)film van Alexis Destoop, geïnspireerd door de theatertekst van Benjamin Verdonck over een jongen en een meisje (Stokske) in een glanzend groen woud. Toch heeft *I'm happy men* absoluut niets van een theaterverfilming. Interessant. De twee personages lijken bijna verloren te lopen in de beelden. De afstandelijkheid van de beelden staat in scherp contrast met de zeer aardse tekst van Verdonck. De dialogen tussen Stokske en haar onbenoemde minnaar zijn van een directe herkenbaarheid, die de liefde inbedt in kinderlijke rijmen. Op de momenten dat de twee personages van dichtbij in beeld komen, gebeurt er iets heel vreemds. Hoe dichter je bij hen komt, hoe meer ze zich aan het beeld lijken te onttrekken. Ze lijken elkaar niet echt te zien. Misschien is zij zijn herinnering. Of omgekeerd. Misschien zijn de droomlandschappen een projectie van wat nog moet komen. Van de volwassenheid, en het deficit van hun kinderlijke fantasieën. *I'm happy men* is een film geworden, die beeld over woord laat schuren als een sleutel in een roestig slot. Het is een bewerking die tekst en beeld onbarmhartig uit elkaar trekt, een film die zijn geheim diep in zichzelf bewaart. Zoals het ware sprookjes betaamt.

(evc)

„I'm happy men“, Alexis Destoop, productie: De Roovers/Votnik. Te zien op 18 september (19 en 22u) in CC Muze Heusden-Zolder, 011-53.05.50 en op 30 november in de Raiaplan, Borgerhout (20.30u), 03-235.04.90.